

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 72

ЛЮТИЙ • FEBRUAR 2020 • Nr. 3 (3031)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ

Свято Стрітєння Господнього у нашій Греко-Католицькій Церкві є подвійним святом. На початку цього століття єпископи Церкви постановили вшанувати у цей день також всіх осіб богопосвяченого життя.

У розмовах християн на релігійні теми чи про духовних осіб можна почути такі висловлювання: «Я не зобов'язаний дотримуватися цієї науки? Я не мушу цього робити? Це для священників, монахів». Якщо розвинути цю думку, то можна зробити висновок, що Бог і Його дари є лише для духовних осіб. Або насувається інша думка, що є один Бог для простих людей, а інший Бог для духовних осіб. Той, хто живе за такою думкою, несвідомо позбавляє себе Божого благословення і опіки. Однак досвід Церкви швидко спростовує ці хибні думки, переконуючи нас, що в дійсності є лише один Бог у світі і одна Його наука для всіх людей. Про це однозначно зазначає апостол Павло у листі до Ефесян: «Один Господь, одна віра, одне хре-

щення. Один Бог і Отець усіх, що над усіма й через усіх і в усіх» (Еф. 4, 5–6).

Слово «**богопосвячений**» має широке значення і стосується не тільки осіб духовного стану, а усіх християн. Життя кожного християнина повинно бути посвячене, віддане Богові, бо той, хто увірував у Христа Ісуса і охрестився, вже не може жити старими законами, законами світу, згідно слів апостола Павла: «Бо ви всі, що в Христа хрестилися, у Христа зодягнулися!» (Гл. 3, 27); вже не може шукати щастя у Бога і у світі, як навчав Христос: «Ніхто двом панам служити не може, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні» (Мт. 6, 24).

Продовження на 2 стор. ▼

◀ Отець Іван Кипріян (1856–1924), священник УГКЦ, капелан УГА, громадсько-політичний діяч. Арештований комуністами, у 1924 р. на заслання в Сибіру із зацукрованими янголятками проник до дітей, засуджених на смертну кару, щоб підтримати їх в останні хвилини. Діти знаходилися у віддаленій за огорожею клітці без даху, там вони й замерзли, а разом з ними замерз й о. Іван Кипріян (з Вікіпедії).

XI

С-на: twitter.com/georgesoros

«З огляду на надзвичайну ситуацію зі зміною клімату, а також заворушення в усьому світі, не буде перебільшенням сказати, що 2020

рік і кілька наступних років визначать не тільки долю Сі Цзіньпіна і Трампа, а й долю всього світу» – це фрагмент виступу американського фінансиста Джорджа Сороса на Всесвітньому економічному форумі у Давосі. Докладніше про це читайте на **стор. 4** у статті «Ми живемо в переломний момент історії».

З вини кремлівського Гітлера пролилася кров тисяч і тисяч невинних жертв у різних куточках нашої планети. Пролілася і продовжує

литися – тепер під акомпанемент овацій «світових лідерів», з яких цей упир відверто знущається. На **стор. 7** читайте розповідь Олександра Бойченка про нещодавній Всесвітній форум пам'яті жертв Голокосту, в якому приймав участь, зокрема, «професійний нащадок убивць мільйонів українців».

СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЕ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

В одному монастирі на смертній постелі лежала монахиня. На її обличчі видно було дивний спокій. Прожила вона у монастирі сорок років. Часто важко фізично працювала. Біля її ліжка зі всіма іншими стояв священник, який поставив запитання важкохворій: «Якщо би ви тільки що розпочали своє життя, чи б вибрали монаше життя?». «Я б зробила те саме, що зробила сорок років

тому». Це означає, що сестра-монахиня була щаслива. «Усе, чого я бажала, покидаючи цей світ, ідучи в монастир, я знайшла тут. Мені навіть на думку не спадало, що я справді мала можливість влаштувати гарне і багате сімейне життя, закінчити високі світські школи. Але наймилішим для мене був Ісус Христос, Якому я присвятила своє життя, перебуваючи в монастирі».

Однак і сьогодні є такі християни, котрі живуть у роздвоєнні духа, хочуть бути з Богом, під Божою опікою і одночасно користати зі всіх благ і приємностей, які пропонує світ. Ось як пояснює це апостол Павло: «Бо ті, що живуть за тілом, думають про тілесне; ті ж, що за духом, – про духове. ...Прагнення тіла вороже Богові – бо не кориться законові Божому, та й не може. Тілесні не мо-

жуть подобатись Богові. Ви ж не тілесні, але духовні, якщо Дух Божий живе у вас. Коли ж хтось Духа Христового не має, той йому не належить» (Рм. 8, 5, 7–9). «Перелюбники та перелюбниці, чи ж ви не знаєте, що дружба зо світом то ворожеча супроти Бога? Бо хто хоче бути світові приятелем, той ворогом Божим стається» – додає апостол Яків (Як. 4, 4).

Духовне життя християнина, це союз любові,

приятелювання між Богом і людиною. Якщо християнин, людина віруюча, хоче отримувати Боже благословення, поміч і опіку у житті, повинен посвятити своє життя Богові, збудувати і підтримувати з Ним міцний зв'язок любові і довір'я, бо тільки вірний приятель може надіятися на взаємну допомогу у скрутний час. Амінь.

о. Михайло Чижович, редemptорист

ХТ

СВЯТІСТЬ – НАЙБІЛЬШЕ ДОСЯГНЕННЯ ЛЮДИНИ НА ЦІМ СВІТІ

Наприкінці січня у Святоуспенській Унівській Лаврі відбувся Чин похорону спочилого Старця Олександра (Кілара), який упокоївся у Навечір'я Богоявлення. Пропонуємо до вашої уваги його думки про святість.

Для мене святість – це красива річ, бо той, хто має святість у певній мірі, то він найкрасивіший, в умовах духовних. Тоді повно доброти, повно

такої етики, котра є дуже гарна. Так як цвіт. Він віддає від себе доброту. Кожна особа, що зобачить то, вона то любить, хоче це, бо кожна душа прагне до Бога, прагне за любов'ю. Свята особа те, що віддає від себе, те є у Бога самого. Святість має свої вимоги і свою систему за якою слід іти до неї.

ЄВАНГЕЛЬСЬКА СИСТЕМА СВЯТОСТІ

Система приходить від Науки Ісуса. Ісус у Євангеліях нас вчить і показує як бути святим. Він передовсім інтересується, щоб ми були спасенні, а потім вже були святи. Можна сказати, що святість є найбільше досягнення людини на цім світі. Я не говорю про покликан-

ня до священства, то є дуже спеціальне відносно Бога. Я говорю про загальний стан людини. Досягнення

людини на цім світі не полягає у тому, щоб бути фахівцем, експертом у певних ділянках, бути великим

лідером, чи митцем, а для мене найбільшим досягненням людини є святість. Бо святість приносить найбільше добра.

ПРО ЧИСТОТУ СЕРЦЯ

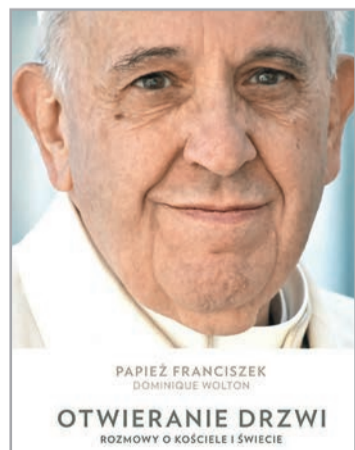
Серце чисте може бути 100%, може бути 90%, 80%. Краще було би 90%, чим 80%. Серце чисте, то є серце, котре наповнене Святим Духом. Тоді серце є чисте до міри, що не має гріха. А що то є гріх? Думка, бажання, оцінка, що не є згідно зі Святим Духом, Богом самим.

Записано із відеобесіди єрм. Луки (Михайловича) зі схимонахом Олександром. Подано за інтернетресурсом «Духовна велич Львова»

ХТ

«СПОВІДНИКИ, ЯКІ ТАК ЧИНЯТЬ, ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ ПСИХІАТРА»

Польська публіцистка Єва Кедіо, зв'язана зі середовищем журналу «Вєнзь» [Więź], звернула увагу на фрагмент інтерв'ю з Франциском, у якому Папа розповідає про те, яке значення мають гріхи тіла та які саме сповідники повинні шукати допомоги у психіатра.

«Часом у мене виникає враження, що сексуальні гріхи представляють як гріхи зовсім іншого рівня. Наприклад, є такі гріхи: ненавиджу свого сусіда, ненавиджу мого співробітника, влаштовую йому всякі капості, не сплачую внес-

ків, я щось украв. Проте, є також гріхи найвищого рівня і до них зараховують всі сексуальні гріхи», – так я говорила під час дискусії «Католик відносно своєї сексуальності – поміж гедонізмом та репресією» (26.02.2015 р. у варшав-

ському Клубі католицької інтелігенції).

Велика це радість, що тепер схожі речі говорить уже не тільки мало кому відомо редакторка, але Папа: «Найбільш легкі гріхи, це гріхи тіла. Тому, що тіло слабке. Найбільш важкі

гріхи, це гріхи духа. Священнослужителі відчули спокусу – не всі, проте багато – щоб зосередити увагу на гріхах, зв'язаних із сексуальністю. Це є те, що я називаю сексуальністю нижче пояса. Найбільш важких гріхів слід шукати деінде... Капіталізм, гроші, нерівності.

Проте, є також хороші ієреї. Знаю такого, коли пенітент починає йому розповідати про ці гріхи нижче пояса, він зразу рубає: "Я зрозумів, а тепер подивимося, чи є щось посерйозніше?"

Ти молишся? Шукаєш Господа? Читаєш Святе Письмо?". Деякі однак, сповідаючи з гріхів такого роду, запитують: "Як ти це зробив, коли, скільки разів?". Вони собі будують в голові фільм. Ну, такі сповідники потребують допомоги психіатра».

Цитування слів Папи із виданої у Польщі книги Домініка Вольтона «Відкриття дверей. Розмови про Церкву та світ». Подано за Deop.pl. Переклад українською Романа Крика та о. Богдана Підлісецького

ЛЮДМИЛА ТИМОФІЇВНА

Цю жінку звать Людмила Тимофіївна.

18 лютого 2014-го року вона прихистила у своїй оселі десяток майданівців, що бились в Маріїнці, врятувавши їм життя.

Серед врятованих був і я.

А сталося це так.

Коли ми загнали ментів аж до Ради в рукопашну, адже нам заборонили на мирну ходу брати якусь саморобну зброю чи коктейлі, раптом надійшов наказ припинити бій. Оголосили перемир'я для перемовин з силовиками. То була зрада, бо менти оточили нас, піднялися пагорбом озброєні помповими рушницями і розпочався розстріл.

Почалася паніка, натовп незброєних людей побіг у запалі тваринного страху. Самооборона відступала організовано. Мене врятувало те, що я взяв на ходу штикову лопату, якою і бився з наволоччю, а згодом у мене опинився трофейний беркутовський щит. Той щит і врятував мене від ударів каміння, що кидала тітушня.

Натовп біг, а ми організовано наступали, аж доки не уперлися в той роковий будинок на Грушевського 9. Люди бігли ліворуч і праворуч, а я та ще декілька десятків людей опинилися притиснуті до середини. Тут ми і прийняли, останній для багатьох, бій.

Натовп тиснув, я прикрився щитом і став на одне коліно. Це був кінець. Тільки щит якось ховав мене від ударів. Я думкою звернувся до Бога. Господи, думаю, мене зараз уб'ють. Як не хочеться помирати.

Я у тумані. Раптом, чую голос згори. — Іди сюди... Сюди... До мене.

Все думаю, пора. Піднімаю голову, а там... Виявляється, що в цьому будинку всі вікна були заґратовані. Всі, окрім того, що було наді мною. Поки я стояв на коліні, хлопці видерлись по мені та стіні, розбили шибки, та залізли в квартиру для порятунку. І останній покликав мене. — Лізь швидше.

Я кинув щита, ухопив його за руку і ввалився в квартиру, злегка порізавшись об скло. В квартирі всі панікували. — Нас зараз закидають гранатами. Прориваємось на той бік.

Пощастило, що житло те було наскрізне. Ми розбили протилежні вікна і стрибнули у двір. Двір вже заповнювався вешниками та співробітниками

ми у штатському. Це був резерв. Тільки тепер я усвідомив масштаби пастки. На міркування не було часу. Ми побігли вздовж стін, намагаючись застрибнути бодай до під'їзду.

Біжимо, а у одного з майданівців під пахвою гігантська пляшка віскаря. — Це що? — зробив я великі зрачки. — Віскаря. На столі в квартирі стояв.

Раптом двері одного парадного відчинилися. Якесь жінка з острахом визирнула на вулицю. Ми одразу ж скористалися подарунком долі і нирнули у рятівну шпарину. Далі ми бігали від дверей до дверей. Стукали, просили врятувати. Аж доки на третьому поверсі не побачили старі радянські дерев'яні двері. Зі старими замками. Часу було обмаль. Я вдарив плечима один, другий раз і ми опинилися в квартирі.

Перед нами стояла налякана Любов Тимофіївна із літнім чоловіком. Коли вони зрозуміли, хто ми і яка небезпека на нас чатує, то одразу допомогли нам. Ми, це: двоє з Удару, я, один зі Свободи, якийсь хлопець зі Львова, що вперше приїхав на протест, ще декілька хлопців з різних сотень.

Любов Тимофіївна та чоловік допомогли нам заховати майданівські речі, перевдягли нас. Нагодували. Не буду далі переповідати всю історію: як Leonid Kanter відволік беркутів та приніс нам маркувальні ленти тітушок; як потім я повернувся на Майдан; про наступні ночі пекла і боїв.

Тепер у мене традиція. Кожен рік, 18 лютого, я купую торт та пляшку вина і приходжу в гості в будинок номер 9 на Грушевського. Іду під ту клятву стіну. Стою. Потім заходжу через калитку в паркані у двір, набираю код на дверях та піднімаюся тими сходами.

Я ніколи не попереджаю про свій прихід. І от я стукаю у ті радянські двері і мені відкриває Людмила Тимофіївна – жінка яка врятувала мені та іншим хлопцям життя.

Мирослав Гай,
з Фейсбуку

УКРАЇНА – ФОРТЕЦЯ МІЖ СХІДНОЮ ЄВРОПОЮ І АВТОРИТАРИЗМОМ

США розглядають Україну як фортецю між Східною Європою і авторитаризмом, як країну, яка бореться за свободу, демократію і благополуччя. Про це заявив держсекретар США Майк Помпео перебуваючи з візитом у Києві. «Українці мають знати, що Україна є важливою країною. Це не просто географічне серце Європи, це, фактично, оплот і фортеця між Східною Європою і авторитаризмом...», – сказав Помпео. У цьому контексті він підкреслив, що майже 14 тис. українців загинули за свободу своєї країни, багато людей продовжують страждати через конфлікт на Донбасі. (Укрінформ)

НАГОРОДА УКРАЇНЦЯМ – ЗАХИСНИКАМ ВІЛЬНА 1991 РОКУ

Президент Литви Гітанас Науседа з нагоди Дня захисників свободи вручив пам'ятні медалі групі активістів, які обороняли незалежну Литовську Республіку під час російської агресії 1991 року. Серед 11 українців, нагороджених медаллю «13 січня» в Президентському палаці у Вільні – колишній і нинішній держслужбовці, журналісти, правники, учасники АТО, один народний депутат та ін. «Навіть перед лицем найбільшої небезпеки Литва була не сама... Пам'ятні медалі "13 січня", вручені литовцям та українцям, свідчать про єдність свободи, що об'єднала дві країни, та вшановує їхній вчинок», – зазначили в пресслужбі президента Литви. (Новинарня)

ХРИСТІЯНИН НЕ ХОДИТЬ ДО ВОРОЖКИ

Хтось може сказати, що магія, мовляв, є чимось давнім, що з приходом християнської цивілізації цього більше не трапляється. Але дійсність, що в нас перед очима, спростовує це ствердження. Навіть практикуючі християни вдаються до різних провидців і ворожок. Мовляв, «вірю в Ісуса, але на всякий випадок піду також до ворожки». «На милість Боже: магія не є християнською. Всі ці речі, що робляться з метою передбачити майбутнє чи ворожити про різні речі або змінити життєві ситуації, не є християнськими. Христова благодать дасть тобі все: молися й довіряйся Господеві». (Фрагмент роздумів, якими Святіший Отець поділився з учасниками загальної аудієнції в першу середу грудня 2019 р. Подано за Радіо Ватикан)

НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ ДО ЄВРОПИ ЗНИЗИЛАСЯ

Нелегалний приплив мігрантів до країн – членів Європейської Унії знизився до рівня 2013 року. За 2019 рік до Європи незаконно потрапило близько 140 тисяч мігрантів. Це на 6% менше, ніж роком раніше, і майже вдвічі менше, як 2015 року, на який припав пік європейської міграційної кризи. За останні роки в Європу з країн Африки та Близького Сходу втекли десятки тисяч людей. Приплив біженців, переважно з Сирії, в 2015 році призвів до зростання популярності в низці європейських країн правих популістів і політиків, котрі виступають за жорсткішу імміграційну політику. Деякі країни ЄУ відмовлялися приймати біженців. Найбільше нелегалних мігрантів прийняла Німеччина. Потік біженців істотно знизився з 2016 року, коли Брюссель уклав з Анкарою угоду про прийняття мігрантів. (Збруч)

У 2019 РОЦІ НА ДОНБАСІ ЗНИЩИЛИ 619 ОКУПАНТІВ

Минулого року на Донбасі ліквідували 619 бойовиків, понад 900 – отримали поранення. Про це повідомив пресцентр штабу ООС. «Втрати російсько-окупаційних військ протягом 2019 року склали: безповоротними – 619 осіб; пораненими та травмованими – 939 осіб; озброєння та військової техніки – 110 одиниць». (Новинарня)

КНИГА ЗАБУЖКО УВІЙШЛА ДО СПИСКУ СВІТОВИХ БЕСТСЕЛЕРІВ

Збірка творів Оксани Забужко увійшла до переліку найочікуваніших книжкових новинок 2020 р. за версією New York Times. Туди увійшли історії, що стосуються Помаранчевої революції, суперництва та тенісу. Книжка Your Ad Could Go англійською мовою буде доступна з 28 квітня за підтримки американського видавництва Amazon Crossing. Загалом у переліку 77 книжок авторів зі всього світу: Африки, Азії, Європи, Латинської Америки, Близького Сходу та Океанії. (Ukrainian People)

СТРІТЕННЯ – ДЕНЬ ОСІБ БОГУ ПОСВЯЧЕНИХ

Хоча й не всі покликані до євангельських рад, то, однак, монаші покликання є ласкою і для тих, з-поміж яких Бог вибирає Собі слуги.

Щаслива родина, яка видає мучеників. Щасливий нарід, із якого Бог вибирає людей, покликаних до того найвищого, найкращого достоїнства в Божій Церкві. Немає дійсно кращого вінця, нема чуднішої слави, нема більшого щастя для християнина, як кров пролягти за святу віру, але бути братом, сином, свояком мученика – то також немала слава і немале щастя.

Коли, проте, Бог дає синові або доньці покликання до стану монашого чи священничого, християнські родичі тішаться. Тіштеся ви, християнські родичі, з дітей, посвячених Богу: «Бо нагорода ваша велика на небі» (Мт. 5,12). Не плачте над розлукою, з мужеством зробіть жертву Богові. Не жалуйте сина, доньки Тому, Котрий не пожалував Свого життя для вас і ваших дітей. Не сумуйте над убожеством дітей. «У сто раз більше одержить» (Мт. 19, 29). Не нарікайте, що будуть мати тяжке життя: «А світ проминає і його пожадливість; той же, хто чинить волю Божу, перебуває повіки» (1 Йо. 2,17). Нехай кожний з нас о тім пам'ятає.

А якою ж великою

ласкою було би для нас, для Церкви і народу, покликання хоч би одного великого святого. Якби так Бог у Своїм милосердді прислав нам правдивого святого ангела в людській тілі, великана пожертвуванням, працею, молитвою, покорю! Двигнув би наш нарід і повів би до Бога, хоча й би навіть жив десь укритий, чи в монастирі, чи в убогій селі. Кому Христос дасть Духа Свого Святого, кого зробіть великим в очах Божих, сей буде незнаним, може, але певне великим скарбом для нас всіх.

Не сумніваймось ані на хвилю, що наші молитви будуть вислухані. Дасть Бог Духа Святого нашому народові, і та бідна і дорога Руська земля, яка

Олекса Новаківський, портрет митрополита Андрея Шептицького. Рисунок до композиції «Князь Церкви», 1915 р.

доси стоїть як би відлогом і видає, може, більше бур'яну і будяків, чим Божої пшениці святости, зацвіте райськими цвітами невинности і покори, ревности і мужества, молитви й апостольських трудів і, заляна потоками Божого

світла, двигнеться з упадку і стане великою і святою, матір'ю і родительською великих і сильних перед Богом і людьми, мужів провидіння і Божих посланників.

Із праці Митрополита Андрея «Божа сійба». Подано за: «Місіонар»

ХТ

МИ ЖИВЕМО В ПЕРЕЛОМНИЙ МОМЕНТ ІСТОРІЇ

Власне виживання відкритих суспільств перебуває під загрозою, і водночас ми наражаємося на ще

більшу кризу – глобальну

зміну клімату, яка загрожує

виживанню всієї нашої

цивілізації.

У моїй новій книзі «На захист відкритого суспільства» я доводжу, що в революційні моменти діапазон можливостей набагато ширший, ніж зазвичай. У такі моменти легше вплинути на події, ніж зрозуміти, що відбувається. І як наслідок, фінальні результати часто не відповідають очікуванням людей. Це вже призвело до масового розчарування, яке політики-популісти використовують у своїх цілях.

Відкриті суспільства не завжди потребували настільки рішучого захисту, як це потрібно сьогодні. Близько 40 років тому в спину нам дув попутний вітер, прискорюючи наш рух вперед. В необхідність міжнародного співробітництва вірили майже всі, Європейський Союз перебував на підйомі, і я вважав його втіленням відкритого суспільства.

Однак ситуація стала несприятливою для відкритих суспільств після економічної кризи 2008 року, тому що вона стала символом провалу між-

народного співробітництва. Це, своєю чергою, призвело до зростання націоналізму – головного ворога відкритих суспільств.

ПРОЩАЙ, НОРМАЛЬНИЙ СВІТЕ

В середині 2019 року я ще мав деякі надії на те, що ситуація виправиться і відбудеться розворот в бік міжнародного співробітництва. Вибори в Європарламент принесли на подив сприятливі результати. Явка підвищилася на 8%, збільшившись вперше з часів заснування цього парламенту. Але ще важливіше те, що мовчазна більшість висловилася за розширення європейського співробітництва.

Однак до кінця року мої надії розвіялися. Найсильніші світові держави – США, Китай і Росія – залишалися в руках потенційних або реальних диктаторів, а лави авторитарних правителів продовжували зростати. Боротьба за запобігання Брексіту, згубного як для Великої Британії, так і для ЄС, закінчилася повною перемогою прихильників Брексіту на виборах. Націоналізм не просто не зупинений, а, навпаки, продовжує посилюватися. Найсерйозніший і найстрашніший регрес спостерігається в Індії, де демократично обраний Нарендра Моді ство-

рює індуїстську націоналістичну державу, запроваджуючи репресивні заходи в Кашмірі, напівавтономному мусульманському регіоні, і погрожуючи мільйонам мусульман позбавленням громадянства.

У Латинській Америці продовжує наростати гуманітарна катастрофа. До початку цього року майже п'ять мільйонів венесуельців емігрували, що призвело до колосальних негативних наслідків для сусідніх країн. У сусідній Бразилії президент Жаїр Болсонару не зміг запобігти знищенню тропічних лісів Амазонки тими, хто намагається розширити скотарські ранчо. Ще одним ударом стала Конференція ООН з питань клімату в Мадриді, чиї учасники розійшлися, так і не досягнувши ніякої значущої угоди. І на довершення всього, Кім Чен Ин у своїй новорічній промові пригрозив США своїм ядерним потенціалом, а імпульсивне рішення Трампа вбити другого за важливістю політика Ірану посилює ризик конфронтації на Близькому Сході.

КИТАЙСЬКИЙ ТЕСТ

Проблема Північної Кореї, звичайно, пов'язана з іншою, ще більшою проблемою – погіршенням відносин між США і Ки-

таєм. Вони стали надзвичайно заплутаними і важкими для розуміння. Однак взаємини між двома президентами, Дональдом Трампом і Сі Цзінпіном, дають нам корисну підказку. Обидва лідери стикаються з внутрішніми обмеженнями і різними противниками. Обидва намагаються розширити свої посадові повноваження до максимальних меж і навіть більше. І хоча обидва президенти знаходять деякі взаємовигідні причини для співпраці, у них зовсім різна мотивація.

Президент Трамп – шахрай і закінчений нарцис, який хоче, щоб весь світ обертався навколо нього. Коли його фантазії про те, щоб стати президентом, здійснилися, його нарцисизм досяг патологічних розмірів. Більш того, він порушив обмеження президентської влади, передбачені Конституцією, за що його піддали імпічменту. З іншого боку, він зумів залучити безліч прихильників, які купилися на його альтернативну реальність. В результаті, його нарцисизм перетворився на злякисну хворобу. Він повірив, що може нав'язати свою альтернативну реальність не тільки власним прихильникам, а й самій реальності.

Продовження на 5 стор. ▼

МИ ЖИВЕМО В ПЕРЕЛОМНИЙ МОМЕНТ ІСТОРІЇ

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

Сі Цзіньпін, який протистояв Трампу, пережив травматичний досвід у ранній юності. Його батько, один з перших лідерів Компартії Китаю, був виключений з партії, тому Сі Цзіньпін виріс у вигнанні, в селі. Відтоді метою керівництва Сі стало відновлення ключової ролі Компартії в житті Китаю. Він називає це «китайською мрією» про «оновлений» Китай, здатний демонструвати свою силу і вплив у всьому світі. Як тільки Сі Цзіньпін накопичив достатньо сили, він відкинув ретельно розроблену систему колективного керівництва країною, щоб стати диктатором.

Що ж стосується їх мотивації, то це дві абсолютно різні людини. Трамп готовий пожертвувати національними інтересами заради своєї особистої політичної або матеріальної вигоди, і він зробить практично все що завгодно, щоб переобратитися в листопаді. Навпаки, Сі Цзіньпін намагається використовувати слабкі сторони Трампа, а за допомогою штучного інтелекту прагне досягти повного контролю над своїм народом.

Однак успіх Сі Цзіньпіна абсолютно не гарантований. Одна з вразливостей Китаю полягає в тому, що він як і раніше залежить від США, що поставляють мікропроцесори, які потрібні Китаю для домінування на ринку мереж 5G і для завершення створення заснованої на штучному інтелекті системи соціальних кредитів, яка загрожує відкритим суспільствам.

Проти Сі Цзіньпіна діють і деякі об'єктивні сили, наприклад, демографія. Правило однієї дитини в сім'ї, яке діяло з 1979 до 2015 року, спричинило брак молодих працівників і жінок фертильного віку. Нехильно скорочується чисельність працездатного населення, при цьому зростає частка людей похилого віку. Програма «Один пояс – один шлях», ініційована особисто Сі і передбачає будівництво інфраструктури, яка з'єднає Китай з Європою і Африкою, зажадала надання країнам, розташованим на цьому шляху, величезних кредитів. Деякі з них ніколи не будуть погашені. Китай насилу може собі дозволити подібне, тому що його бюджетний дефіцит зростає, а сальдо торгового балансу зменшилося. Відтоді як Сі Цзіньпін сконцентрував владу в своїх руках, економічна політика Китаю втратила колишню гнучкість і винахідливість.

Становище Сі посилюється тим фактом, що адміністрація Трампа почала проводити всеосязну політику, яку підтримали обидві партії США: вона оголосила Китай стратегічним супротивником. Це єди-

ний захід адміністрації Трампа, який підтримали обидві партії, і є лише одна людина, яка може безкарно її порушити: сам президент Трамп. На жаль, з точки зору відкритого суспільства, він здатний на це, що він вже і продемонстрував, перетворивши компанію Huawei на розмінну монету на переговорах з Сі.

ІРАН ТА ІМПІЧМЕНТ

У січні Трамп різко перемкнув увагу з Китаю на Іран. У нього не було стратегічного плану, коли він санкціонував запуск ракети, яка вбила командира спецпідрозділу «Сили Кудс» Корпусу вартових Ісламської революції Касема Сулеймані і іракського

10 місяців, а в революційній ситуації це ціле життя.

Звичайно, з точки зору відкритого суспільства, ситуація більш, ніж похмура. Через це легко впасти у відчай, але це було б помилкою. Суспільство починає усвідомлювати небезпеку зміни клімату. Це завдання стало головним пріоритетом Євросоюзу. А у Трампа, який заперечує зміну клімату, явно обмежені можливості у визначенні глобального порядку в цьому питанні.

НАДІЯ ПОМИРАЄ ОСТАННЬОЮ

Є підстави сподіватися на виживання відкритих суспільств. У них, звичайно, є свої слаб-

переважною підтримкою населення.

Я почав доходити цього висновку, дізнавшись про стихійний рух молоді, яка стала з'являтися на мітингах, організованих Маттео Сальвіні, потенційним диктатором Італії. Вони виходили з фігурками сардин в руках під гаслом «Сардини проти Сальвіні». За їх словами, сардин набагато більше, ніж таких акул, як Сальвіні, і тому сардини обов'язково переможуть. «Сардини проти Сальвіні» – це італійський варіант загальносвітового тренду, який задає молодь, який задає молодь. І тому я дійшов висновку, що сьогоднішня молодь є бастионом відкритого суспільства; вона не боїться протистояти націоналістичним диктатурам заради його захисту.

Я бачу і ще одну конструктивну силу, яка виникає по всьому світу: мери великих міст об'єднуються для вирішення найважливіших завдань. У Європі питання зміни клімату та внутрішньої міграції займають найважливіші місця в порядку денному. І це ті самі проблеми, які сьогодні найбільше турбують молодь. Об'єднавшись навколо цих тем, можна створити потужний проєвропейський рух за відкрите суспільство. Втім, збудуться ці сподівання чи ні, поки що відкрите питання.

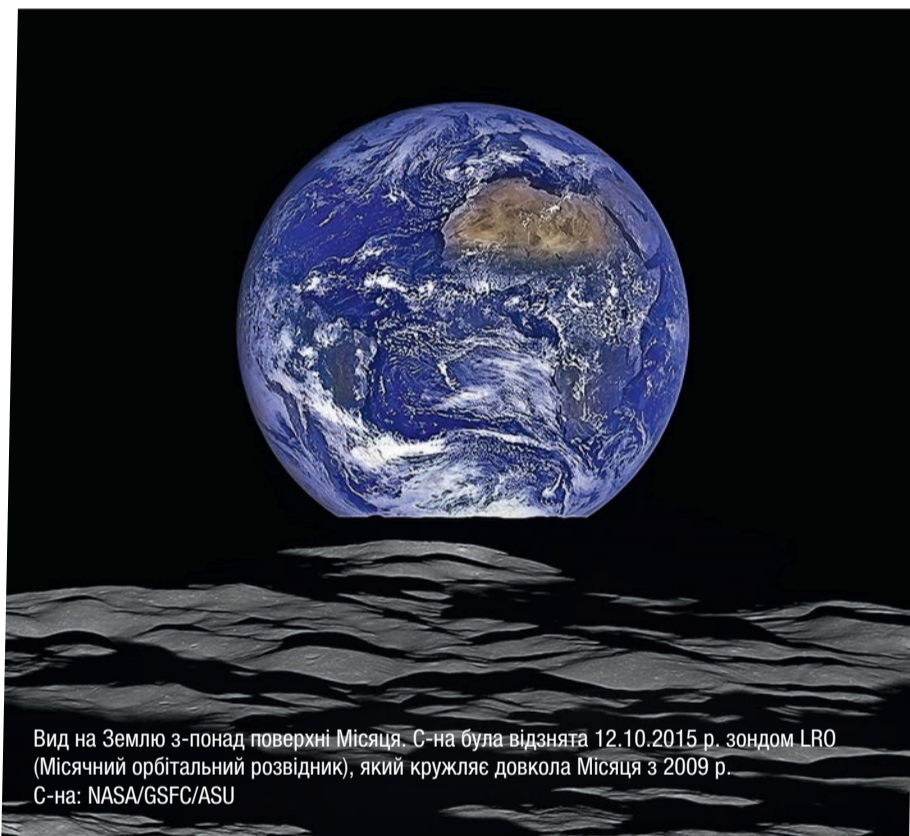
ЯК ДОМОГТИСЯ МАЙБУТНЬОГО, ЯКОГО МИ ХОЧЕМО

З огляду на надзвичайну ситуацію зі зміною клімату, а також заворушення в усьому світі, не буде перебільшенням сказати, що 2020 рік і кілька наступних років визначать не тільки долю Сі Цзіньпіна і Трампа, а й долю всього світу.

Навіть якщо ми вистоїмо в найближчому майбутньому, нам все одно буде потрібна довготермінова стратегія. Якщо Сі Цзіньпіну вдасться повністю впровадити систему соціальних кредитів, він зробить реальністю справжню орвелівську авторитарну систему і створить новий тип людини, готової відмовитися від особистої незалежності, щоб уникнути неприємностей. Особисту незалежність, одного разу втрачену, буде дуже складно повернути. Для відкритого суспільства не залишиться місця в такому світі.

Я вважаю, що як на довготермінову стратегію наша головна надія повинна бути покладена на доступність якісної освіти, а особливо такої, яка зміцнює незалежність особистості, розвиває критичне мислення і акцентує увагу на інтелектуальній свободі. [...]

**Із виступу Джорджа Сороса на економічному форумі в Давосі в січні 2020 р.
Подано за: «Погляди НВ»;
текст скорочено**

Вид на Землю з-понад поверхні Місяця. С-на була відзнята 12.10.2015 р. зондом LRO (Місячний орбітальний розвідник), який кружить довкола Місяця з 2009 р. С-на: NASA/GSFC/ASU

командира проіранських збройних формувань. Але у Трампа є безпомилкові інстинкти, що дозволяють йому передбачити, як відреагують на його дії вірні прихильники.

Вони радіють. Це надзвичайно ускладнює завдання контрольованої демократії Палати представників, яка оголосила Трампу імпічмент. Розгляд цього питання в Сенаті, судячи з усього, стане просто проформою, оскільки республіканська більшість у верхній палаті Конгресу підтримує Трампа (хоча голова Верховного суду Джон Робертс ще може піднести нам сюрприз). У той же час, економічна команда Трампа зуміла перегріти і без того жваву економіку. Фондовий ринок, святкуючи військові успіхи Трампа, знову кинувся до рекордних висот. Але перегріта економіка не зможе кипіти дуже довго. Якби все це відбулося ближче до виборів, перемога Трампа була б гарантована. Проблема Трампа в тому, що до виборів ще

кості, але вони є і у репресивних режимів. Найбільша вада диктатур в тому, що коли вони успішні, вони не розуміють, коли і як припинити репресії. Їм не вистачає стримувань і противаг, що дають демократичним країнам певну стабільність. В результаті, пригноблені згодом починають повставати. Ми бачимо, як це відбувається сьогодні в усьому світі. На сьогодні найуспішніше повстання відбулося в Гонконзі, проте воно дається великою ціною: економічне процвітання цього міста цілком може бути зруйноване.

У світі відбувається так багато повстань, що мені треба було б занадто багато часу, щоб проаналізувати кожен випадок окремо. Однак, спостерігаючи за цим бунтарським ураганом, я ризикну зробити узагальнення про тих з них, які, ймовірно, виявляться успішними. Типовим прикладом є Гонконг, де у протестного руху немає явно ідентифікованого лідера, і, тим не менше, воно користується

Українці в Німеччині

ЖИТТЯ БУЛО НАЧЕ БЛИСКАВКА,
А ВЧЕННЯ – НАЧЕ ГРІМ

Парафіяльний празник святого Василя Великого у Штутгарті

11 січня 2020 року Божого напередодні свята святого Василя Великого до нас у Штутгарт з канонічною візитацією вже 18-й раз завітав Апостольський Екзарх владика Петро Крик разом з отцем-канцлером Андрієм Дмитриком. Незважаючи на зимову погоду, парафіяни з Вюртембергу в значній кількості достойно зустріли свого владика. Дяк Наталія Бондар та Юрій Вегера в українському святковому одязі хлібом-сіллю зустріли Кир Петра:

*З низьким поклоном Вас вітаємо
І щиро від душі бажаємо:
Хай Бог Вас щедро нагородить,
Здоров'я, ласк Вам не щадить,
На Божій ниві працю Вашу
Хай щедро Він благословить!
Прийміть, наш дорогий владико,
Частинку нашого тепла!
Нехай Господь Вам помагає,
В служінні, в справах і трудах,
І весь ваш шлях благословляє
На многії і благі літа!*

У католицькій церкві св. Ульріха відбулася архієрейська літургія. Вона тут служиться у січні на парафіяльному празник св. Василя Великого починаючи з 1973 року. Спочатку настоятель парафії св. Василя Великого митрофорний протоієрей Роман Врущак щиро привітав вірних та численних гостей. Вже стало традицією запрошувати на празник хор семінаристів Колегії Східних Церков з Айхштету. Цього року літургію Святого Василя Великого співслужили Кир Петро Крик, отці Андрій Дмитрик та Роман Врущак, католицький священник, ієромонах Гжегож Козельський, диякон Роман Садовий та дяк Єгор Парсяк. А хор семінаристів у складі віце-ректора Collegium Orientale отця Миколи Добри, диригента Романа Стецька, Любомира Мисака, Миколи Витківського та Маркіяна-Іллі Микитчина радував нас своїм професійним співом.

У своєму батьківському слові-проповіді владика Петро Крик звернувся до духовної спадщини покровителя парафії св. Василя Великого,

поєднавши її з сучасністю: «Коли ми чуємо в храмі Божественну літургію Василя Великого, ми щоразу згадуємо цього дивовижного аскета і святителя Божого, який проявив повною мірою і таланти ченця-подвижника, і невтомного пастиря Церкви Христової. Сила духа допомогла Василію навіть під загрозою фізичного знищення відкрито протистояти імператору Валенту, прихильнику аріан, коли той почав вимагати прийняти хибні богословські погляди».

ВАСИЛІЙ ВЕЛИКИЙ

Святитель Василій Великий народився близько 330-го року в Кесарії. Батько був адвокатом, під керівництвом якого Василій отримав першу освіту, потім він навчався в кращих вчителів Кесарії Каппадокійської, де познайомився з майбутнім святим – Григорієм Богословом. Для завершення навчання св. Василій відправляється до Афін – центру класичної освіти, де отримує усі доступні знання.

В Афінах між Василієм і Григорієм виникла міцна дружба, що продовжувалася усе життя. Близько 357-го року св. Василій повернувся до Кесарії, де невдовзі ступив на шлях аскетичного життя. Приймаючи хрещення від єпископа Кесарійського Діанія, був поставлений у читці. Згодом він відвідав Єгипет, Сирію, Палестину, повернувся до Кесарії і оселився на березі річки Ірис. Навколо нього зібрались ченці. Сюди ж Василій покликав свого друга Григорія. Вони вдалися до строгого утримання, наполегливо вивчали твори древніх тлумачів Свято-

го писання, склали збірку «Добролюбіє». У 362 році св. Василій був рукоположений в сан диякона, в 364-му році – в сан пресвітера.

За імператора Валента (334–378), прихильника аріан, у часи, важкі для православ'я, до Василя перейшло керівництво церковними справами. У цей час він склав чин літургії, «Бесіди на Шестиднев», а також книги проти аріан. В 370-му році Василій був возведений єпископом на Кесарійську кафедру. Він прославився своєю святістю, глибоким знанням Священного писання, великою вченістю, трудами на благо церковної єдності. Серед постійних небезпек святих Василій підтримував свою паству. Усе це викликало ненависть аріан до нього. Усі свої особисті кошти він витрачав на бідних: створював притулки, лікарні, заснував два монастирі.

Аріани усюди переслідували його. Святиому Василію погрозували вигнанням, тортурями та смертю. Він же сказав: «Смерть для мене благодіяння. Вона швидше приведе мене до Бога, для якого я працюю...».

Хвороби, труди, подвиги вичерпали сили святителя. 1-го січня 379-го року він

переставився до Господа. Церква майже одразу почала святкувати його пам'ять. Постать св. Василя в Церкві заслуговує особливої уваги. Про нього знають церковні діячі, йому завдячують монахи Сходу і Заходу, його догматичні твори вивчають богослови, а найважливіше – його особа дала приклад для всіх християн як можна наслідувати Христа, прямуючи дорогою святості.

Усі свої статки святий Божий використовував, щоб створити у кожному куточку своєї митрополії осередки соціальної турботи про бідних і знедолених: сиротинці та притулки вважаючи, що одне з головних почуттів християнина – це почуття відповідальності за інших.

Отож, будьмо справжніми виконавцями Слова, не забуваючи про головне у житті, його сенс і пошук Бога у вірі, служінні ближньому, надіючись на Божу благодать, яка дає силу і мужність. Берімо приклад, зокрема, від Василя Великого – вірного християнина та людини Церкви.

Кир Петро закликав нас бути справжніми християнами, бо саме тоді правда

про Божу Церкву стане великою силою нашого життя, – великою силою Церкви, яка є основою автентичності нашого традиційного апостольського вчення і нашого життя.

Після завершення Божественної літургії владика Петро виголосив багатолітнє, висловив велику подяку отцям та парафіянам.

Друга частина празника відбулася в залі Громадського центру католицької парафії св. Ульріха. Підготовку до свята здійснили члени Церковної ради та молодіжний актив парафії. Усіх частували кутею, гарячим борщем та голубцями.

Цього року Ірина Дробут та Тетяна Трік підготували дитячий вертеп. Страви майстерно зварили Ярослава Лаврик та кухар Ігор Кох. Він розпочався зі слів янгола:

Раніш на землі не було нічого. Власне, не «на землі» не було нічого, а взагалі не було нічого... І землі не було. Порожньо скрізь було... Ну, ні вийти тобі нікуди, ні виїхати... Був Бог... Сам Господь Саваот... Де Він був – невідомо... Але був... Був Він ніде... Тоді не було нічого, а на цьому нічого сидів Бог...

Учні недільної української школи та діти-дошкільнята добре підготувалися до виступу. Всім вистачило ролей. Найменші діти грали рибок, пташок та звірят.

А завершилася вистава під численні оплески щирими дитячими віншуваннями:

*Ми бажаємо вам щиро
Злагоди, достатку, миру.
Нехай радість засяє
У вашу хатину!
Нехай прикрість і терпіння
Всіх вас оминає!
Радуйтеся, веселіться –
Христос ся рождає!*

Гість Свята бард Антон Хапіцький з Гайльбруну виконав під акомпанемент гітари декілька авторських пісень про любов до Господа Бога. А дяк Стефан Карабін разом з хором семінаристів запросив усіх до спільної коляди.

Урочистості завершилися приємним спілкуванням у часі спільної трапези.

Для «ХГ» Дмитро Мірецький, Штутгарт. Світлина Олександра Маркуша та Романа Колодія

ХТ

ГОЛОДІВКА

(травень – листопад 1989)

Листопад закінчується; 24-го, в реакції на неправдиві оскарження, вирішуємо підійти до будинку ТАРС з вимогою припинити брехливі наклепи на українських греко-католиків. Готуємо відповідні плакати. Опівдні «в розсіпну», щоб уникнути звинувачення у проведенні недозволеного мітингу, стаємо біля входу в установу.

Атмосфера ТАРСу проясняється надзвичайно скоро. Через декілька хвилин «чиновник» пропонує нам забиратися геть, а через півгодини з'являється вже добре знайомий міліцейський фургон і нас трьох силоміць заштовхують в машину. Люба Демус вириває мене з рук міліції. Але сили нерівні... Підіймаємо крик, міліціонер здавлює мені горло й через декілька хвилин ми опиняємось в «холодній» – слідчому ізоляторі московського райвідділку міліції. А невдовзі наше товариство доповнює наш безкомпромисний сміливець Анатолій Ільченко. Анатоль – жертва радянської псевдопсихіатрії. Вже в часи перебудови карався три роки в спецпсихтюрмі за національні переконання. Ще й досі над ним висить «спецдіагноз» шизофреніка, своєрідний вид радянської кріпаччини. Вимагаємо перекладача. Привозять доволі симпатичну жінку, як виявилось, з представництва Ради міністрів УРСР у Москві, і ми пояснюємо їй суть своєї справи. Слухає з явним співчуттям. Нас чотирьох відвозять до суду і з нами перекладача.

Суддя, дізнавшись про діагноз Анатолія, викликає психіатра. На виклик до суду прибуває спецбригада. Лікар молодий, спершу насторожений, але в ході розмови Толя називає декілька відомих в медицині прізвищ, з допомогою яких вдалося вирватися з рук гебешників в білих халатах, розмова стає менш офіційною і бригада з миром від'їжджає.

Просимо суддю, до речі, земляка із Харкова, призна-

чити суд наступного дня, незважаючи на вихідний. І ранком нас судять: оголошують попередження. Після миролюбної вже розмови розходимося додому. Присутня на суді журналістка виявляє непідроблене захоплення нашою стійкістю.

Чи не парадоксально, що одній частині суспільства ми видаємося злочинцями, іншій – героями, а по суті ми – жертви людоїдної, фанатичної в своїх цілях системи. Жертви законів, давно викинутих на смітник в нормально організованому суспільстві і збережених в нашій нещасній країні виключно завдяки прищепленому страху й покорі суспільства, паралізованого згасю авантюристів... Можливо, з Божою допомогою всезростаюча громада ентузіастів виведе з важким зусиллям того паралітика-велетня з роздоріжжя історії на путь праведну...

Після оголошення про вимушене припинення акції збираємось до від'їзду. Після Літургії, яку відправив отець Брайєн у греко-католицькому обряді, монахині влаштовують нам маленьку вечірку, робимо спільні знімки, обмінюємось адресами, жартуємо, але на очах сльози: «як чорна хвиля поєднала нас, так нас і розлучає чорна хвиля». Милі хоробрі чернички! Як вміло, без зайвих слів ви прикрасили фінал перебування ваших підопічних. За неповні три місяці знайомства ми звикли й полюбили одні одних, виявили єдність, взаєморозуміння.

З важким серцем збиралися ми до від'їзду: скільки

ж бо разів наші пікетувальники при від'їзді з Москви просили нас: «привезіть нам легалізацію нашої Церкви». Ці слова звучали, як благання...

До поїзду нас проводжають наші «діти Арбату», милі, віддані, незабутні московські наші співвітчизники! І знову гіркота прощання, поцілунки. Невимовно прикро залишати цих добрих українських дітей на чужині, відірваних від рідного джерела, від України, що змушені тинятися пасербами в пошуках кращої долі...

Останні слова прощання, поцілунки; поїзд рушає. Прощай, Москва!

Долаючи відстань, вперто наближаємось додому. Перемельюються невеселі думки: стільки поривань, стільки горіння, і все внівець... За час піврічного перебування в «храмопрестольній» затрачено немало коштів й зусиль, а легалізації, як не було, так і нема... Даремні старання... Дорогою молимося: «Господи, змилуйся над нашою мученицькою Церквою, над нашим народом! О, Пречиста, не опускай нас!».

Тернопіль, Золочів, Красне. Ось і Підзамче. Наші супутники – солдатики-новобранці – допомагають нам вийти з речима в тамбур. — Стоять з прапорами, — зауважує Люба Демус. Не розуміємо: чому така урочистість? Виходимо з вагону. До нас кидаються з обіймами, нас вітають, обнімають, цілують, простягають квіти і повідомляють: 28-го листопада, коли ми були в дорозі, вийшло офіційне повідомлення про дозвіл реєструвати греко-католицьку громаду. Хоч

Активний вірянин підпільної УГКЦ Іван Бойчук. С-на та текст – «Галичина»

не те, за що йшла боротьба, але децицю з тих вовчих зубів все-таки вирвали! Господи, Всемилосердний Боже! Хвала Тобі! З небес простягаєш Ти Свою милосердну руку і в темноті безнадії зблискує проміння ласки Твоєї!

Пішою ходою всі разом йдемо до Преображенської Церкви, де нас теплим словом зустрічає отець Ярослав Чухній. Яка благодать, яка розкіш після всіх митарств знайти в цих дорогих старовинних стінах, які збереглися в споминах ще з дитячих часів малих літ!

Падаю на коліна: «Всемилолюбивий Боже! Ти призначив мені нелегкий життєвий шлях – що ж, нехай збудеться воля Твоя! Все витерплю, все винесу! Тільки з'яви ласку нашому багатостраждально-

му народові! Недаремно ж стільки невинної крові пролив наш добрий нарід, захищаючи святі ідеали Церкви та Вітчизни! Дозволь і жнив дочекатися, Добрих жнив!». Припадаю чолом до кам'яних плит долівки і звідкись беруться несподівані сльози, як весняний дощ, стікають по обличчю – сльози печалі й радості.

Поволі виходимо з церкви, прощаємось, роз'їжджаємось по домівках.

...Проминув рік. А радше пролетів, підхльостуваний динамікою суспільних подій, де кожен день вносить значні зміни, вписує все нові й нові сторінки в нашу історію, одним порухом викреслюючи, відсіюючи старе, зайве, шкідливе.

Чи зробили ми своєю акцією корисний вклад для відновлення нашої Церкви та для народу? Не нам судити. Одне тільки незаперечно: там, у чужині, намагаючись принести добре зерно для засіву всенародної ниви, ми були єдиним думцями, незважаючи на різницю в освіті, становищі чи навіть національності. Ми відважилися на протест і крок за кроком вчилися діяти для позитивного завершення нашої справи, для добра благословенної України! А те, що в людей видається нездійсненним, в Божих руках, у Божій всемогутості обов'язково здійснюється! (кінець серії)

Ярослава Людкевич (каралася в советських концтаборах в роках 1949–1956, на засланні з 1956 по 1966 р.)

ХТ

КАТАСТРОФА

27 січня 1945 року солдати 100-ї – на той момент уже Львівської – дивізії 1-го Українського фронту увійшли на територію майже спорожнілого концтабірного комплексу Аушвіц-Біркенау. Ще за кілька днів туди ж прибули радянські кінооператори, щоб зняти «хроніку визволення». Дітей повторно одягнули в смугасті роби, наказали закатити рукави і продемонструвати на камеру свої номери.

◀ С-на: «Репортер»

Продовження на 8 стор. ▼

КАТАСТРОФА

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

З цієї нагоди 23 січня 2020 року до Ізраїлю на Всесвітній форум пам'яті жертв Голокосту прибув професійний нащадок убивць мільйонів українців (і, звичайно, не тільки українців) Володимир Путін, щоб під аплодисменти зібраних в інституті «Яд Вашем» високих гостей пояснити ізраїльському прем'єрові Нетаньягу, ізраїльському президентові Рівліну та ще чотирьом десяткам закордонних голів держав і урядів, що в історії було багато трагедій, але по-справжньому великих – лише дві: Голокост і блокада Ленінграда. А також, що у нинішньому світі є багато проблем, але по-справжньому великих – знову ж лише дві: антисемітизм і русофобія. Нетаньягу, Рівлін та ще чотири десятки голів держав і урядів радісно з ним погодилися.

А одинадцять років тому смертельно хворий і свідомий цього Тоні Джадт у розмові з Тімоті Снайдером сказав: «Ізраїль як держава – я вважаю, безвідповідально – експлуатує страхи своїх громадян. А водночас експлуатує страхи, пам'ять і відповідальність інших держав. Але так він ризикує з часом вичерпати моральний капітал, який насамперед і уможливував таку експлуатацію... У подальші роки Ізраїль знецінить, скомпрометує і врешті знищить значення та потенціал Голокосту, зведе його до того, чим уже зараз його багато хто вважає: виправданням Ізраїлю за свою погану поведінку».

Тоні Джадт був не лише видатним істориком, він був євреєм, який навесні 1967 року із сіоністичним запалом займався в Англії пошуком волонтерів, а відтак і сам вилетів до Ізраїлю, щоб докластися до перемоги в Шестиденній війні – спочатку роботою в кібуці, а потім і добровільною службою в допоміжних військах. Тому Джадт мав моральне право як завгодно висловлюватися про пізнішу політику Ізраїлю. Мав, однак мені наведені його слова донедавна здавалися відчайдушним перебільшенням. Після бенефісу

Фрагмент картини Анрі Фантена-Латура (1836–1904), компіляція – журнал «Збруч»

Путіна в «Яд Вашем» уже не здаються.

До тріумфу путінської волі на ізраїльській землі я ще повернуся. А як на те, за останні дні світові масмедіа і так присвятили цій темі безліч матеріалів, тож усі, хто хотів, усе вже знають. Менш зноюю – принаймні в Україні – досі залишається книжка ізраїльського письменника Агарона Аппельфельда «Квіти п'їтьми». Але є надія, що незабаром український читач матиме змогу з нею ознайомитися. Щоправда, навряд чи таких читачів знайдеться надто багато. У кожному разі, вже виданий в українському перекладі Віктора Радучького та Івана Білика роман Аппельфельда «Катерина» поки що на особливий розголос не здобувся. А шкода: як-не-як, роман цей написаний від імені української селянки, яка рятує єврейських дітей від інших українських селян. І хоча ці інші селяни недвозначно змальовані антисемітами, сама Катерина виявилася настільки позитивною героїнею, що в Європі й Америці автора – за його власним зізнанням – гостро розкритикували, «звинувативши в ідеалізації українців».

І ОСЬ – «КВІТИ П'ІТЬМИ»

Народившись у буковинському селі Стара Жадова, Агарон (за румунськими документами – Ервін) Аппельфельд згодом мешкав із батьками у Чернівцях, де його – дев'ятирічного – і застала війна. Відразу втративши матір, він разом із батьком був депортований до трудового табору

в Трансністрії, звідки невдовзі втік і до кінця німецько-румунської окупації то переховувався, де вдавалося, то волочився селами з такими ж безпритульниками. Дочекавшись радянського наступу десь між Південним Бугом і Дністром, Агарон влаштувався, сказати б, сином полку на армійську польову кухню, дістався з нею, вивчивши дорогою повний набір російських матюків, до Югославії і в підсумку – через Італію – опинився в Палестині. Там опанував іврит і став одним із найвідоміших ізраїльських письменників, автором сорока семи книжок, серед яких і «Квіти п'їтьми».

Досить простий зі стилістичного й композиційного погляду, цей напівавтобіографічний роман здатен викликати у читача далеко не прості рефлексії. Місце його дії не вказане, але кожен чернівчанин легко впізнає свої Чернівці. Час дії – Голокост. Головних героїв двоє: більш-менш ровесник автора – єврейський хлопчик Гуго і більш-менш ровесниця його матері – українська проститутка Мар'яна. Не маючи інакшої можливості врятувати сина, мама віддає Гуго під сумнівну опіку Мар'яні, яка обіцяє оберегти й пильнувати його «в чотири ока».

Так він потрапляє в бордельну комірчину, крізь шпарини в стінах якої намагається зрозуміти, що відбувається за межами цього загадкового закладу, в самому закладі і в Мар'яниному ліжку. Поступово хлопчик і проститутка зближуються. У вільні від клієнтів-оку-

пантів хвилини Мар'яна впускає Гуго до своєї кімнати й лазнички, купає його у ванні, обіймає й цілує, пригощає коньяком – аж котроїсь ночі... як би це назвати... дає йому перший урок дорослого кохання. А тоді другий, третій і так далі. При цьому й даного матері Гуго слова Мар'яна, не раз ризикуючи життям, теж дотримує, і той факт, що він єдиний з усієї близької і дальшої родини вцілів, – це цілком її заслуга.

Ясно, що суто з пустої цікавості, а все ж кортить пофантазувати: присвоїв би «Яд Вашем» такий Мар'яні почесне звання «Праведниці народів світу», яка, врятувавши одне життя, врятувала цілий світ? Чи вирішив би, що вона у своїй діяльності керувалася прагненням розтління малолітнього? Бо з тою яд-вашемівською логікою, згадуючи протилежні приклади закланного члена НСДАП Оскара Шиндлера і безкорисливого митрополита Андрея Шептицького, буває по-різному. Втім, у «Квітах п'їтьми» енкаведистські попередники Путіна, які слідом за тією ж 100-ю – на той момент ще не Львівською – дивізією входять у Чернівці, подібними дилематами взагалі не переймаються: вплимавши Мар'яну, вони просто розстрілюють її за співпрацю з окупантом і сунуть далі на Захід. Еге ж, я пам'ятаю, що Мар'яна – це всього-навсього літературний персонаж. Але історія пам'ятає і, скажімо, Рауля Валленберга, який врятував від вогню Голокосту десятки тисяч угорських євреїв, після

чого мученицьки сконав на Луб'янці.

А ще всі, хто в темі, пам'ятають, який вигляд мало вшанування жертв Голокосту п'ять років тому, коли голови держав і урядів не плескали Путіну в Єрусалимі за гроші його холюя і за сумісництвом президента Європейського єврейського конгресу В'ячеслава Моше Кантора, а приїхали – без незапрошеного Путіна – до музею «Аушвіц-Біркенау». Приїхали не щоб виступати з цинічними промовами, а щоб послухати виступи колишніх в'язнів концтабору. У мене тоді на мить склалося враження, що світ нарешті усвідомив очевидну істину, яку я колись вичитав на плакаті у Кракові: «Гітлер сьогодні сидить у Кремлі». Так, п'ять років тому запросити його на голокостівську помінальну урочистість міг додуматися хіба що такий дегенерат, як чеський президент Земан.

Відтоді з вини кремлівського Гітлера пролилася кров тисяч і тисяч невинних жертв у різних куточках нашої планети, зокрема – і єврейська кров, зокрема – і в Ізраїлі. Пролилася і продовжує литися – тепер під акомпанемент овацій «світових лідерів», з яких цей упир відверто знущається, фальшуючи на їхніх очах минуле і втираючи їм небиліці про боротьбу з ненавистю, національним егоїзмом і шовінізмом, тобто з усім тим, на чому він уже два десятиліття будує свою міжнародну політику.

Тріумф оновленої версії Гітлера в «Яд Вашем» – це така моральна катастрофа у світовому масштабі, якої не було від часів тієї Катастрофи. Боюсь, але й сподіваюсь, що світ за неї належним чином заплатить. Бо світ, у якому можливі такі речі, не має права на існування.

Олександр Бойченко, «Збруч»

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті. Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати наkonto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5